

შინაური საქმეები.

№ 18

ფასი ერთი შაური.

წლიური ფასი სამი მან.

წელიწადი მეოთხე

ჟორჯელ-კვირეული გაზეთი.

კვირა, 26 ივნისი, 1911 წელი.

ქვეყნ-კვირეულ გაზეთში

შინაური საქმეები

„ხელის მოწერა მიიღება რედაქციაში, ქუთაისში (საბურთალო — კაჯიჯის შესახებ კი № 17). დათბალისში გამოქვეყნდნ სომხის ბაზარში, სიონისაჲდის შუშას მღაზიაში. გამოვე ყოველ ოვეში ოთხი, ნომერი, ბმ. ხელის მოწერულებს ეთხოვეთ გაზეთის ფასი მთელი წლის ერთად გამოგზავნონ.“

წლიური ფასი: **3** მანეთი. **ნახ. წლით: 2** მანეთი. **მაისიდან წლის ბოლომდის 10** შაური.

ადრესი: ქუთაისი: „შინაური საქმეების“ რედაქცია.

შინაარსი: 1) „ნუ გეშინია“ არხიმანდრიტი ხესტარისა. 2) შინაური მიმოხილვა ხომლეღისა. 3) არის თუ არა ჰროგრესია 4) კვირიდამკვირამდე 5) ჰატეოს დაბადებაზე ივერეღისა. 6) „მაგის რა ბრალა“ ი. მარგანიისა. 7) სეკრდოგი. 8) ცოტა რამ ქუთაისის სათავადაზნაურო პანკის გამგეობის საყურადღებოთ ხელისა. 9) კიდევ დიდუბის კეღესი-ის შესახებ არადიდებუღისა.

„ნუ გეშინია“.

(რუსულიდან).

გაგრძელება*)

ამასობაში რავდენიც დრო გადიოდა და შორდებოდა სახლს, იმდენად მისი შინაგანი გადაწყვეტილება უფრო და უფრო მტკიცდებოდა, სულ უფრო და უფრო ეხატებოდა მას სიმძიმე და უნუგეშობა თვისი მდგომარეობისა, სულ უფრო და უფრო აუკილებლად მიიჩნდა თავის გადაწყვეტილების აღსრულება.

ბოლოს ის გაჩერდა ისეთი ადგილის მახლობლად, რომელსაც, როგორც მას ეჩვენე-

*) იხ. „შინ. საქმ.“ № 16.

ბოლა, სრულიად უნდა დაემარხა ყოველივე მისი აწმყო და წარსული.

მაღალი ჩაშვავებული ნაპირი გარშემორტყმულიყო გაუვალი ბუჩქნარი და ხეებით, ქვეშ წყნარად, თითქო ჩაფიქრებულიყო, იდგა შავი უფსკრული წყლისა.

ღარჩნოდა მხოლოდ, უკანასკნელად შეხებდა გაკაშვებულ მთვარისათვის, ეთქვა უკანასკნელი „მშვიდობით“ ამ ცისათვისაც, ამ მთვარით განათლებულ მშვენიერად ამწვანებულ არე-მარცხათვისაც, ამ მაღალ ნაპირისათვისაც და ამ მისთვის უდროვოდ განმზადებულ საფლავ-მდინარისთვისაც.

ღვთის არსებობაზე ჰაბუკმა არა იცოდა რა.

ლოცვის ენა უცხო იყო მისი სულისა, გულისა და გონებისათვის.

მაგრამ მიუხედავად ამისა, ცხადია, რომ, კაცის ბუნება ასეთია, მას საშინლად მოუხდა ხმა მაღლა წარმოეთქვა ამ უსიტყვ-მდუმარე მოწმეების წინაშე თავისი მწუხარება, თავისი დაუსრულებელი დარდი, —ავისი სიკვდილის წინამორბედი ურვა.

ის უმწეოდ დაეშვა მუხლას თავებზე, მიიფარა პირზე ხელები და უხმოდ, გულ ამოსკვნით დაიწყო ტარილი.

როცა უკანასკნელი ცრემლი მოიწურა, ის ადგა, მივიდა დაშვავებულ ნაპირზე, გაიქნია ხელები და ის-ის იყო უნდა გადავარდნილიყო თავის უდროვოდ დასახულ საფლავის ცივ წიაღში, რომ თავზარ დაკეპული გაჩერდა, იგრძნო რა თავის მხარზე ვიღაც უცნობის ხელი და ამის შემდგომ წყნარი, მშვიდი, დამამშვიდებელი ხმა: „შვილო ჩემო, შეჩერდი, ნუ გამიჯავრდები, ხელი რომ შეგიშალე“.

„ყველას აქვს ცხოვრებაში თავისი დანიშნულება, თავისი მოვალეობა. მე ვხედავ, რაც გინდოდა გექმნა; მე არ დაგიჭერ და ხელს არ შეგიშლი, მე მხოლოდ გთხოვ, მაჩუქე ერთი წუთი დრო, შესაუბრე, და გ-მოარკვიე, სანამ ამ უკანასკნელ ნაბიჯს გადასდგამდე, იქნებ შენ არ გქონდეს აღსრულებული ყოველივე შენი

დანიშნულება.

ჰაბუკმა მოხედა.

მის წინ იდგა მაღალი, გამხდარი ბერი.

ჩაცვინულმა ლოცებმა, თეთრი წვერით დაფარულმა და კეთილი ცისფერ თვალების ნათელმა ბავშურმა მოსიყვარულე მხედველობამ მიიზიდა ამ საცოდავი ჰაბუკის ყურადღება.

მრავალგვარ მძიმე ზნეობრივ ტანჯვის შემდეგ ჰაბუკმა პირველად გაიგონა კეთილი, თანამგრძნობი სიტყვა, როგორც უმწეო ბავში ის ჩამოეკიდა ბერის მხარს და თვითოეულად დაუფარავათ უამბო მას ყოველივე, რაც კი შემთხვევითა თავის ტვირთ-მძიმე და მტანჯველ ცხოვრების განმავლობაში.

კეთილშეახტობა მოხუცმა მოთმინებით და თანავგრძნობით მოისმინა ჰაბუკის აღსარება და ბოლოს კითხა მას, —რომელი სარწმუნოებისა არის იგი?

ჰაბუკმა გაკვირვებით გაიქნია თავი და უთხრა, რომ მან არავითარი სარწმუნოება არ იცის და არავითარ რჯულს არ ეკუთნის.

—ჩემი ღმერთი, —დაუმატა ჰაბუკმა, — ჩემი სინიღისია; ასე მასწავლიდნენ მე ჩემი მშობლები, და ეს ჩემთვის არასოდეს არ არის სანანებელი.

—კარგი, მიუგო ბერმა, მაგრამ ვიზე ამყარებ შენ იმედს?

— ჩემ საკუთარ ძალაზე.

—აბა კარგი, ჩემო მეგობარო, მითხარი მე, რას გასწავლის შენ შენი პიროვნული რწმენა, როგორ უნდა შეხედო ცხოვრებას?

— ცხოვრება?... ცოტა დაფიქრების შემდგომ მიუგო ჰაბუკმა, ცხოვრება, ცხოვრება... არის ბრძოლა.

—აი ამახედ შეგაჩერებ მე შენ, ჩემო მეგობარო, რომ გიჩვენო შენ ყოველივე შენი შეცდომილება. რაკი ცხოვრება—ბრძოლია, მაშ რისთვის სტიროდი შენ ამ საათში? ყოველი ბრძოლის განმასხვავებელი თვისებანი ისეთია, რომ ერთი მხარე უნდა იქმნეს გამარჯვებული, მეორე კი დამარცხებული. ხომ მართალს ვამბობ?

—მართალს ვამბობ, უპასუხა ჰაბუკმა.

—ხოლო რადგანაც ცხოვრებას ყოველ-

თვის უზომოდ მეტი იარაღი აქვს ბრძოლისთვის, განაგრძო ბერმა, ისეთ სუსტ არსებასთან, როგორც არის კაცი; მის განკარგულებაშია ყოველივე ბუნების ფარული და ცხადი ძალები; მის უფლებაშია შენი ერთად ერთი, შენი ერთგული ჰეგობარი, შენი საკუთარი სხეული, რომლის საშვალეებითაც ის დაბოლოებით გძლევს შენ, შენ სულიერ „მე“-ს; მაშ, თავის თავად იგულისხმება, რომ კაცი ყოველთვის უნდა იქმნეს დამარცხებულ მდგომარეობაში და ადრე თუ გვიან უნდა მივიდეს იმ ნაპირთან, იმ დასასრულთან, რომლის მახლობლად ვდგევართ იხლა მე და შენ.

მაგრამ, შეხედე, ბევრი კაცი განაგრძობს ცხოვრებას; ცოცხლობენ ღრმა მოხუცებულობაში და მშვიდობით ათავებენ თავიანთ ცხოვრების გზას. და აი, ჩემო ძვირფასო მეგობარო, ჩემი რჩევა ეს არის: შენ ცოტა გიცხოვრია ქვეყანაზე; ცოტა ადამიანები გინახავს; სანამ ასე ადრე თავის თავს შერაცხდე დამარცხებულად, წაღი, გაიარ-გამოიარე ქვეყანაზე, გაეცან-გამოეცანი კაცებს, და, შეიძლება, მოსძებნო რამე საშვალეა, რომ თავი დააღწიო ასეთ შენ მდგომარეობას. და თუ ვერაფერს ვერ იპოვი შენ, მაშინ მოდი ამ ადგილას, მე ერთხელ კიდევ მოგელაპარაკები და მაშინ კი აღასრულე ის, რასაც ფიქრობ.

მოხუცის კეთილმა სიტყვებმა ნოყიერი ნიადაგი იპოვა ქაბუკი გამოეთხრო მას და, განშორდა რა იმ საბედისწერო ნაპირს, დაადგა იმ ბილიკს, რომელიც უჩვენა მას მოხუცმა ბერმა, და გაუდგა გზას.

ბევრი იმოგზაურა ქვეყანაზე სიმართლის და ქეშმარიტების მძებნელმა, ჩვენი მოთხრობის გმირმა.

ის ყოველ ქვეყანაში იყო.

გადაშინჯა სხვა და სხვა რჯული, სარწმუნოება, მწვალებლობა.

გაეცნო ის იმ კაცებს, რომელნიც ნუგეშს ეძებდნენ სხვა და სხვა ფილოსოფიურ სწავლაში, გაშინჯა მან უკვე ყოველ გვარი კაცობრიობის მიერ შემუშავებული სიტყვობა, ხილულ

ცხოვრებასთან ბრძოლისაგან განშორება.

მის თვალებს ეჩვენებოდა, რომ ყოველივე კარგად მიდის, მაგრამ მერმე ერთბაშად ჩავარდა კაცი მძიმე სასოწარკვეთილებაში, როგორც გაზმა, მოუჭირა მას რაღაცამ გულზე, როგორც ცეცხლის ალი ისე შემოენთო რაღაც მის სულს, სულ უფრო და უფრო ეხუთებოდა სული და ძლიერ სუნთქავდა. და კაცი უსწორო ბრძოლაში რაღაც საშინელ მასზედ მიწვენილ ძალასთან, ეძებს თავისთვის, როგორც წინაზე ის თვითონ, კაცთა მხედველობისაგან განკალკევებულ ადგილს დაღმართ-ჩამოშვებულ ნაპირით, რომლის იქით წყნარად სდგას უფსკრული, რომელშიაც ზნეობრივად და ფაზიკურად შეიძლება მოსპობა სიცოცხლისა ხელახლა სასოწარკვეთილებამ შეიპყრო ჩვენი მკვლევარი და ის კიდევაც გაემართა რაოდენიმე ათი წლის წინედ მის მიერ აღრჩეულ ადგილისაკენ და უნდოდა მხოლოდ შეხვედროდა იმ მოხუცს, შეეჩვილა მისთვის, რომ მან მრავალნი წელნი განაშორა ის იმ გადაწყვეტილ ნაბიჯისაგან, რომელთანაც ის ხელახლად მიდის ახლა.

მან უკვე ბევრი გზა გაიარა; სჩანდა აი, ეს ეს იყო, და მიღე დაინახავდა დიდი ხნიდან სასურველ ტყეს, ნაპირსაც და მდინარესაც, როცა უეცრად მისი მხედველობის ყურადღება მიიქცია მტაცებელ მფრინველთა გუნდმა, რომელიც ერთ ადგილს ხან აფრინდებოდა და ხან დაეშვებოდა.

ამ გარემოებამ ის ძლიერ დაინტერესა.

მან გადასწყვიტა ცოტა მიეხვია იქითკენ და ენახა, რა იზიდავდა ეგრე ამ ფრაონსებს.

აღბად, იფიქრა მან, უკანასკნელი სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლაა სუსტი ადამიანისა ბუნების შეუბრალებელ ძალებთან.

შეიძლება ეს უკანასკნელი ხილვა ჩემ ცხოვრების გზაზე, მეტი რომ არ შეიძლება ისე კარგად დაამტკიცებს ჩემი აზრის სინამდვილეს, რომ ცხოვრება არის ბრძოლა, უმიზნო, უთავბოლო, სულიელური ბრძოლა და ცოტად თუ ბევრად გონიერი კაცი ამ ბრძოლას არ უნდა ეწეოდეს.

მაგრამ მას შემოესმა მოხუცის სუტი ხმა და მან ძლივს გაარჩია ვალობის ხმა რაღაც მისთვის გაუგებარ სიტყვებისა.

ცნობის მოყვარობამ კიდევ უფრო შეიპყრო ის, მან ფეხს მოუჩქარა და აი მიუახლოვდა კიდევ.

და მან ცხადად გაიგონა მოხუცის აკანკალებული ხმა, როგორ გამოთქვამდა სიტყვებს და გალობდა: „უფალმან მწყსოს მე, ვისა მეშინოდეს.“

კიდევ გადაადგა რავედენიმე ნაბიჯი, და ის გაჩერდა, როგორც დასობილი სარი.

მზის მწვევე სხივებით გახურებულ ქვიშაზე იწვა დაწყლულებული სრულიად გაშიშვლებული მიხრწნილი მოხუცი, ხოლო მის გარშემო მახლობლად ისდნენ მტაცებლნი ფრთოსნები და თვალ გამჭრიახობით ულოდინებდნენ იმ წუთს, როდესაც დაიხუჭებიან ეს სიციცხლით სავსე თვალები, გაიშლართება უსისხლო სხეული და ისინი იწყებენ სულის და გულის შემზარავ საუზმის ქამას.

მგზავრმა აიღო თავის ჯოხი და საჩქაროდ მიუახლოვდა ამ მომაკვდავ მოხუცს.

უკმაყოფილო ჩხვილ-ხავილ-განგაშით აიშალნენ ადგილიდგან გათამამებულნი მძორის მოყვარულნი, ხოლო საცოდავ ტანჯულ მოხუცმა მხიარულად გაახილა თვალები და წარმოსთქვა:

„აჰა, აი, შენც მოხვედი. შენ ყოველთვის მოდიოდი ჩემთან, მისუსტებული ხმით უთხრა მან გაოცებულ მგზავრს, — როცა ჩემთვის საჭირო იყო შენი შემწეობა. მოხვედი ჩემთან ახლაც. მეც ვიცი, რომ შენ მოხვიდოდი ჩემთან, ვინაიდან შენ სისწორით ასრულებ შენ აღთქმას.“

არხიმანდრიტა ნესტორ.

(შემდეგი იქნება).

შინაური მიმოხილვა.

მდგომარე წლის 3 ივნისს დასრულდა ქუთაისში მიხაილოვის სათავად-აზნაურო ბანკის რწმუნებულთა საზოგადო კრება და ამ ბანკის 35 წლის მოქმედების განმავლობაში ძლივს ახლა პირველად გაიმარჯვა ოპოზიციამ

ეს ამბავი ფრიალ საყურადღებოა და მინდა გახდეს იგი ამ ჩემი სტატიის საგანი.

1875 წ. თფილისში და 1876 წ. ქუთაისშიაც თავდა-აზნაურობამ და-სა საადგილ-მამულო ბანკები ყმების გათა ისუჟულებაში აღებული ფულების ნაწილიდ ნ. ის ბანკები ძალიან დიდი საქვეყნო, სასარგებლო აზრით იყო დაარსებული. ადგილ-მამულის ბანკში დაკრავებით შემამჯლე დაქვეითებულს ოჯახს ფეხზე წამოაყენებდა, ქალიშვილებს დაათხოვებდა, თუ ვაჟი-შვილებს გამოზრდიდა, ამით იგი ვაჭირებულს ეხმარებოდა ხომ. მაგრამ ბანკი ამას გარდა დიადს საქვეყნო საქმესაც უძღვებოდა. ბანკის წმინდა მოგება საზოგადო საქმეს—მოზარდი თაობის აღზრდას ხმარდებოდა. და ეს იყო ისეთი საქმე, რომლითაც ყოველი შეგნებული ქართველი უნდა დაინტერესებულიყო, განურჩევლად წოდებისა, მიმართულებისა და სქესისა.

ამიტომაც, ინტელიგენცია გულ-მხურვალედ და მღვიძარებით ჩაერია ამ საქმეში და გულით მოწადინებული იყო მესვეურობა გაეწია იმისთვის. ქუთაისის მიხაილოვის ბანკის დამაარსებლად ითვლება განსვენებული ბესარიონ ლოლობერიძე, რომელიც შეიქნა ამ ბანკის გამგეობის თავმჯდომარე ისე, როგორც თფილისის ბანკისა—ილია ქავჭავაძე. მაშინდელი ახალი თაობა, რომელსაც მეთაურობდა უნიჭიერესი ძეგრალი ნ. ნიკოლაძე, არ ეთანხმებოდა ამ ორს დასახელებულს მოღვაწეს ბევრს ფინანსიურს და ეკონომიურს საკითხებში და საადგილ-მამულო ბანკების შესახებაც

ამას წერდა: ახლად დაარსებული ბანკების წესდება პირ წმინდად გადმოწერილია ხერსონის ბანკის წესდებიდან და ჩვენს ცხოვრებაზე სრულიად შოუფერებელია. ჩვენ ბანკის წესდება ისე უნდა შევცვალოთ, რომ თუ მსესხებელი მემამულეს—თავად ან აზნაურს დაგირავებული მიწა-წყალი ხელიდან წაუვიდა, ეგ მამული ისევ ქართველი გლეხის ხელში გადავიდეს, რომელიც მიწას თავის ღღეში არ დაკარგავსო...

ასტყდა დიდი პოლემიკა, რომელიც კინალამ ილია ქავჭავაძისა და ნიკოლოზ ნიკოლოძის, ამ ორი სასიქადულო ქართველის შორის ღუფლით არ გათავდა. ბოლოს, მაინც ილიას და ბეს. ლოლობერიძის პროგრამამ გაიმარჯვა და ამას, აი, რა შედეგი მოყვა: ბანკიდან ფულის გამტანი, მსესხებელი მემამულე თანდათან კარგავს მამულს, გლეხიც ვერაფერს იძენს და ბანკსაც ამ უკანასკნელ დროს წმინდა მოგებაც აღარაფერი რჩება. ამან ჩააგდო ქუთაისის ბანკის საადგილ-მამულო პოლიტიკა რყევაში და სწავლა-განათლების საქმეც დიდს განსაცდელშია...

ბეს. ლოლობერიძის გარდაცვალების შემდეგ მისი ადგილი ნიკოლოზ ლოლობერიძემ დააჭირა, რომელსაც თაბაშიცია ცხარედ ებრძოდა. იმ ხანებში აქ პირველად დაარსდა საუკეთესო ყოველ-კვირული გაზეთი „შრომა“ დიმიტრი დადიანის რედაქტორობით, რომელსაც მე, როგორც თანამშრომელი მისი გაზეთისა ახლო ვიცნობდი. დიმიტრი დადიანი აირჩიეს ნ. ლოლობერიძის ადგილზე, მაგრამ იგი ავთომყოფი კაციც იყო და მალე კალისტრატე ჩიკაიძემ დაამარცხა. შეიქნა ამრჩევლების გულის მოსაგები ჩვენებური „ვარხალალო“ და მთლად საადგილ-მამულო პოლიტიკა სრულიად საპირადო გახდა... თვალი მოვარიდოთ ამ ხანას... უკვე ვიცით, რომ ამ გარემოებამ ქუთაისის ბანკი ბ. ბ. მელნიკოვ-ერემევის რეჟიმამდი მიიყვანა.

1908 წელს მიხაილოვის სათავედ-აზნაურო ბანკის რწმუნებულთა საზოგადო კრებამ აირჩია ხუთი კაცისგან შემდგარი კამისია, რომელსაც დაეაღებული ქონდა ბანკზე დარჩე-

ნილ მამულების საქმის გამორკვევა და ბალანსის განხილვა.

კამისიამ დიდს გულმოდგინებით და სინილისიერი დაკვირვებით გამოარკვია საქმის მთელი წარმოება, თფილისის განყოფილების მოქმედების შეუფერებლობა ბანკის ინტერესებთან, თფილისში მდებარე მამულების მართველის, კომისიისავე სიტყვით, „ბ. ერისთავის მოქმედებას, სანამ იგი მოურავათ იყო თფილისში, სულ ერთიანად თვითნებობის ხასიათი ქონდა¹⁾.“ ბათუმის მამულების გამგებლობაშიაც ისეთივე უთაურობა აღმოაჩინა, როგორც თფილისისაში. ასეთივე დაუდევრობა აღმოჩნდა ქუთაისისა და სოფლის მამულების გამგებლობაშიაც, დამფასებელთა მოქმედებაშიაც, ავანსებისა და დებიტორთა ანგარიშებშიაც, მსესხებლებსთვის შეუფერებელი სესხი უძღვევით, ბანკზე დარჩენილ მამულებს დროზე არ იბარებდენ და შემოსავალი ძველ მესაკუთრეს მიქონდა, ბანკი კი იხდიდა სესხს, ბუჰხალტერია არ ყოფილა მოწესრიგებული და სხვ. ერთი სიტყვით, კამისიის მიერ დასტამბული მოხსენება რომ წაეკითხე ქართულ ენაზე, სრულიად გავშტერდი და ავირიე. ვერ წარმოიდგენდა კაცი ამაზედ უარეს აწეწილ-დაწეწილ საქმეებს და ბანკისთვის აშკარად დასაღუპავ მოქმედებას.

მოსალოდნელი იყო, რომ ქართული პრესა ბანკის ასეთი უბედურებით ამდელვარებული, აპრიალებული ერთს უშველებელს ქარტეხილს ასტეხდა მკითხველ საზოგადოებაში, მაგრამ ასე სამარცხვინოთ, როგორც შარშან წინ მოიქცა პრესა, არას დროს არ მოქცეულა იგი. და რატომ მერე? შარშანდელ ქუთათურ გაზეთის „ფონს“ კითხეთ—რატომ? მე კი გამანათავისუფლეთ... ამ ისტორიის მოთხრობიდან.

უნდა ვთქვა აქვე, ბარემ, ისიც, რომ ბანკის რწმუნებულთა კრებაც ვერ მოიქცა მაშინ პატიოსნად, რომ თვისი გულის წყრომა და აღშფოთება არ გამოსთქვა ვაჟკაცურად გამო-

¹⁾ იხ. „მოხსენება“ კომისიისა, ცალკე წიგნაკად არის დასტამბული.

აშკარავებული ამბების გამო, არ დაგმო დასაგმობი და მთელი კამისიის სამაგალითო მოხსენება... მიაფუჩეჩა. შარშანწინვე კამისიის წევრებიდან ორი ზედამხედველ კამიტეტის წევრებათ აირჩიეს და ამიერიდან ზედამხედველი კამიტეტი შეიქნა ოპოზიციის მეთაური. უნდა სიმართლედ ვთქვათ, რომ ასეთი შეიარაღებული დასაბუთებული ცოდნით და ფაქტებით ბანკის ოპოზიცია არას დროს არ ყოფილა ჩვენში, და ამან მიანიჭა სწორედ მას წრეულს გამარჯვება²⁾, და არა იმნ, რომ თ. დავით ოტიას ძე ნიჯარაძე არ ბრძანდებოდა აქ და ქუთაისში „კოლხიდა“ გამოდიოდა. ამას იტყვის მხოლოდ სრულიად გამოუცდელი და ეფექტების მოყვარული ადამიანი. ჩვენი ხალხი კარგად ხედავს ავსა და კარგს. როცა მას დაუმტკიცებენ, ორჯერ ორი ოთხია, ის უგანაჩენოთ ყვირილს არ დანწყებს არა ორჯერ ორი ოთხი კი არა, კარტოფილის სანთელიაო.

ღიახ! ოპოზიციამ გამარჯვა და ეს მონასწავებელია იმის, რომ ამდენი ხნის ბანკის მოქმედებაში ძლივს ახლა იწყება ახალი ხანა... მაგრამ სრულ გამარჯვებამდე ჯერ ხომ შორს არის. სწორეთ აწი უნდა დაუძინებელი, მღვიძარებით სავსე მუშაობა და დიდი მარაგი. როგვხსენებთ, წამხდარი საქმის გამოსწორება რა ძნელია. ამიტომ ყველა გულწრფელად უნდა შეერთდეს, ვისაც ბანკის განახლება სწყურია, გაამხნეოს ახალი კაცები მუდამ გვერდში ამოდგომით და მათთან მუშაობით, რომ შექნან ახალი სასიარულო გზა, წინარ ეკალისგან სრულიად გასწმინდონ ეს გზა, რომ ქუთაისის საადგილ-მამულო ბანკი ამიერიდან ერთ დიდ სასახელო კულტურულ და განმანათლებელ ფაქტორად შექმნან ჩვენს გატიალებულ ცხოვრებაში.

ხომლელი.

²⁾ შინც ამ გამარჯვებისა ვერ გამოიგია ერთი რამ რა ოინების ძალით დარჩა „შტატს გარეთ“ ამ ბანკის ერთი პაროსანი და გამოცდილი დამფასებელი მ. ა. ღვებუაძე?

არის თუ არა პროგრესი?

ვის იტყვის პროგრესია, რეგრესია თუ რეგულარი მდგომარეობა ისტორიაში? პროგრესის მომხრენი გაიძახიან, რომ ჩვენ უფრო განვითარდით ვართ და უფრო ჯანსაღები ვართ, ვიდრე ჩვენი მამა-პაპები იყვნენ. და ათასობით ადამიანი, რომელთაც არ იციან ისტორია და ამიტომ არ შეუძლიათ დასდენ მას კანონიერი მსჯელობა, უჭერენ იმათ. არც გასაგებია—თავის არსებობის უოკელ საფუძვრზე კარგობა უოკელთვის აზრად და თანადროს და ამტკიცებდა გარდასულს.

მაგრამ ბევრი უფრო შეგნებულად და მიუდგომელი პირები ჭკონებენ, რომ კვამარტი პროგრესით ჩვენ შორს არ წავსუფლავთ. მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენ გვაქვს რგინის გზები, ორთქლ-მაკალები, ტელეფონი, ტელეგრაფი, წყალ-ქვიშ მაკალი ნაკები და მანქანები, მაინც არ დამკვიდრებულა ხალხთა შორის კეთილდღეობა და მშვიდობა, და არც ახლო მომავალში გეოქადიან დამკვიდრებას. სახელმწიფოებრივად უფლება, პოლიტიკა და განხორ-მდებლობა განუწყვეტლავ იქადიან გამარჯვებას, ხალხ მხარ და მხარ იზრდება რიგხეი დანაშაულობათა. სამკურნალო მეცნიერება თითქმის უოველდღე დღესასწაულობს ახალ-ახალ გამოგონების გამო, რომლებიც ახლო მომავალში გეოქადიან ადამიანის სიღონების უფრო მეტ ხანგრძლივობას, ვიდრე დღეს არის; ჰედაგოგეა დღითი-დღე მდიდრდება სულ ახალ-ახალი თეორიებით, და, მიუხედავად იმისა, სულ უფრო და უფრო უზიანის ნეურასტენიას, ახლო მხედველობას, სისხლ ნაკლებობას, სისუსტეს, სიღონის ხანგრძლივობის თანდათან კლებას, ახლგაზდების ზნედაცემულობას, რომელთა შორის რიგხეი დანაშაულობათა თანდათან მატულობს. ჩვენ ჭკუძანიურ საუკუნეში, როცა არა თუ მხოლოდ გაცთა, არამედ ცხოველთათვისაც სხვა და სხვა მფარველი საზოგადოებები არსდება,

იგონებენ თავის გამანადგურებლობით საშინელ ახრადებს და უუძნარეს: ასე რომ ახლებელ სერობულ რამში ამ ახრადების საშუალებით დაახლოება არა ასი და ათასი კაცი, არამედ ასი ათასი და მეტი, ამასთან, როგორც სპეციალისტები ირწმუნებოდნენ დაჭრილთა რიცხვი იმდენი იქნება, რომ მათი მოვლა-პატრონობა, უკვლად შეუძლებელი გახდება.

ერთი სიტყვით, თანამედროვე კაცობრიობაში რომელიც ერთი შეხედვლით უკვე განთავისუფლდა საშუალო საუკუნეების ცრუ მოწმუნებების მარტოვალ გაკლენისაგან და დაადგა პრეტორსისა და განათლების გზას, უფრო და უფრო იზრდება რიცხვი უკმაყოფილოთა, დაშინებულთა, სუსტი ჯგუფის პატრონთა და თვითმკვლელობათა. რა უცნაური წინააღმდეგობა! რა საცლადკი პრეტორსია!

წინააღმდეგ, რამდენათაც გიცით, ეგვიპტელები 4000 წლის წინეთ თუ უკეთესით არა ასეთივე სისადით სარგებლობდნენ, როგორც ჩვენ; იყვნენ ლაღაგურათ მოაზრენი, ბრძენი რჩევის მარტოში, მამაცი რამში; უყარდათ, როგორც ჩვენ, ტებლათ სმა-ჭაბ, ჭქონდათ ბრძნული კანონები და ზნეობრივი პრინციპები, იცოდნენ შეილების კარგათ აღზრდა, აფასებდნენ პირად თავისუფლებას, უყარდათ და სძულდათ,—ერთი სიტყვით ცხოვრობდნენ და კვდებოდნენ სწორეთ ასე, როგორც ჩვენ.

და რომ ძველ ნაშთებში ამოვაკითხოთ კაცობრიობის მამადელი საქმენი და მისწრაფებანი, ჩვენ არ შეგვიძლია განვიფიქრობოთ!) არ წამოვიძახოთ: „*Tout comme chez nous!*“ ადამიანი უკვლევის იყო და დარჩება ადამიანად. 4000 წლის წინეთ ეგვიპტელ დედას სწორეთ ასე უყარდა თავისი შვილი და ამპარტანებდა იმით, როგორც დღეს მადლი წოდების მანდილოასანს, ან უბრალო დღიურ მუშა დედაგაცს. ასედაც უნდა როგორც ახლა, მაშინაც ენერგიით სავა, მკვირცხენი, ცხოვრების შემხარენი იყვნენ, ხოლო მარტო უბედნი, აჭიანნი და ჟუჟღურანნი. იყვნენ კეთილშობილნიც, და სულმდაბლნიც, გენიოსებიც და შუათანებიც, ჭკუა მახვილნიც და ჩღუნგნიც, მალხენიც და მარტოვლებიც. არსებითაა განა, რომ იგინი გარუმს

1) სწორეთ ყალიფური ისეა, როგორც ჩვენ დროში.

მიმართვედნენ, ხოლო ჩვენ ხიზილდას; იგინი კიბრის ღვინის სმიდენ ხოლო ჩვენ შამპანიურს; იგინი ცირკში დადიოდნენ, ხოლო ჩვენ თეატრში; იგინი ცხოვრობდნენ სხვა არხიტექტურის შენობებში და ჩვენ სხვაში; იგინი ფორუმზე იგობებოდნენ, ხოლო ჩვენ ბიკეაზე და სს. და სს?!. „არ არის რა ახალი რასევე“, სთქვა სოლომონმა. არსება უკვლევის იგოვე რჩება, იცვლება მხოლოდ ფორმა, და ისიც აგრე ძალას არა.

იმის უარს ვერავინ იტყვის, რომ დღევანდელი კერძოებლები გარეგანი კულტურით უფრო მალა დგანან, კიდრე, კოქკოთ, კერძოებლები მკათე საუკუნისა, მაგრამ იმავე დროს უკვლევი მოაზრე რამდენიმეთ მაინც უცნაურათ შენაცხავს რამე საზოგადო დასკვნების შედგენას ცივილიზაციის თაობაზე, სანამ არ შედარებს ძველი სლავების, გერმანების, გალლების და ინგლისების ცივილიზაციის ეხლანდელ დროში და ამავე დროს ურდადებს არ მაქტეკს იმ ხალხების ცივილიზაციის, რომლებიც მათი თანამედროვენი იყვნენ. კერძო ხალხები ვითარდებოდნენ, რამდენიმეთ იმარჯობენ, მაგრამ არ შეიძლება ითქვას რომ მთელმა კაცობრიობამ დღეს, მთელივე კაცობრიობის შედარებით, რომელაც ცხოვრობდა 1000 ან მეტი წლის წინეთ, დიდა ნაბიჯი გადასდგა წინ კულტურული მხრით.

როგორც დღეს მალა კულტურულ ხალხებთან ერთათ იპობან კულტურები აფრეკაში, ახალ ზელანდიაში და აკტრალიაში, აგრეთვე ადრევედ სხვა და სხვა თანამედროვე სახელმწიფოები სულ სხვა და სხვა განვითარების საფეხურზე იდგენ და საშუალო რიცხვი, მაჩვენებელი უკვლევი ხალხების კულტურულ მდგომარეობისა, უკვლევი დროისთვის თითქმის ერთი და იგოვე რჩება.

გნახოთ ესევე, რამდენათ ამათლებს ისტორია ჩვენს ასეთ მოსაზრებას. აი რას გველმზარება იგი ჩვენ: რამდენიმე საუკუნის წინეთ, როცა კელეტები კიდვე სკავების შენობებში ცხოვრობდნენ, თაბის, მემფისის, ბაბილონის და ნინევიის, ტირასის და კართაგენის ცივილიზაციამ ისეთ ბრწინვალე ვავითარებას მადწია, რომ არა

თუ შეეძლო ჩვენი თანამედროვე ცივილიზაციას მოცლილობა, ანამედ თავის მოხერხებულობით და ცხოვრებასთან შეეწყობულობით თითქმის სტარბობდა მას.

ძველი გერმანელები ჟურ კიდევ დათვის ტუვში იმოსებოდნენ და ძლივს თუ უკეთეს შირობებში ცხოვრობდნენ ესეანდელ ახალ ზელანდიის მცხოვრებლებზე, გაჩნა დიდი ხნით ადრე მათზე ეკვიპტეში მოაპობოდნენ საინჟინერო ხელეწიების და ხურთ მოძღვრების ისეთი შედეგები, როგორც არიან შირამიდეები, დადებული ტაძრები და ბრწინვალე სასახლეები, ვებურთელა ხელეწიური ტა მთელი მოსარწვავ არსების ბადით და სხ. და სხ. მდ. ეფრატის შირზე უგვე გამოხერხული იყო დიდებული ბაბილონი თავის დაკიდებულ ბალებით, — რომელთა მოწვევა მოითხოვდა გადრეტუნისკის დიდ ცოდნას, თავის დიდებულ ტაძრებით და ოქროსიგან ჩამოსხმულ ღმერთებით, შუაგულ კომპით, რომელიც სიმაღლით 85 საყენს აღეშტებოდა და ქალქის კედლებით, რომელიც სისქით 50 წურთა იყო.

ეჭვ გარეშე ბაბილონი გაშენებულა იყო უფრო ხელეწიურათ და პლანისამებრ, ვიდრე თანამედროვე ბერლინი, კენა, შირიზი და ლონდონი მათი ტლანხანის და უოკელ სტილის მკლებელი წინა ადგილებით (предмѣстия).

როცა ამ ქალქის აღწერილობას ვითხულობ გეროდოტის ნაწერებში, რომელიც, (გეროდოტი) მიღებულა, როგორც სინამდვილის მწერალი, თავისთავით გასაგები ხდება ნაბუქოდორნოსორის დაბადი: „გინა ეს არ არის დიდებული ბაბილონი, რომელიც მე აღეშენე საკუთარი ძალით და ჩემი ძლიერებას სიდადებულად!“

გაღლები ჟურ კიდევ რკლსა და ცხენის ხორცს სტამდენ, როცა მრავალი წლის წინეთ მეფე აგასთერი, ას ოცე პრევიციის მბრძანებელი, ნადიმებს მართავდა, რომლებიც გრძელდებოდა 180 დღე; იმ დანახებში, სიდაც ეს ნადიმები იმართებოდნენ მარმარადის ქვის სეკტებზე მიკრულ ოქრო-აგრცხლის რგოლებზე კვიდა ძვირფასი სუფთა ხელეობის აბრეშუმის ფირდები ბისსონის და შიდაშის უარითებით. ღვინო მოჭქონდათ ოქროს ტურტლებით და უხვით, როგორც შეეფერება მე-

ფის ნადიში, და სიამდენ მას ძალდაუტანებლათ.

ასეთი ნადიში თავისუფლათ შევიძლია შევადროთ თანამედროვე ბრწინვალე ბალებს და ბანკეტებს, ან უფრო მართალი რომ ვსთქვათ, თავის ბრწინვალეებით და სიამდროთ იგი იმდენათ მეტობს მათ, რამდენათაც დიდებულა ტაძრები და სასახლეები სენახირომისა, ასურხანიპალისა და სარგონისა თავის 70 დაბახით, ვებურთელა ბილონებით, ჩამწვრივებულ ბარელუფურ მორთულობით აღმატებთან, ზოგაერთ შემთხვევების გამოკლებით, ჩვენი დროის მონარქების სასახლეებს.

მდინარე სენს ნაპირები, სიდაც დღეს ამშარტავნი საფრანგეთის სატახტო ქალქია დაშენებული, წარმოდგენდენ ჟურ კიდევ ქვის ნაჟახით შეიარაღებულ კვლურებით დასახლებულ უდაბურ ჭაობთან ტუეებს, ხოლო რამდენიმე ასი წლის წინეთ ჩინეთის კარსკვლავთ მრინცხველს ტუნკინგს გამოჩინვარებულა ქქონდა კვლამტაის სიმრუდე=23°54'2" (ჩვენი დროის კარსკვლავთ მრინცხველების ანგარიშით=23°27'22") და ნინევიამი უკვე არსებობდა საროკადო წინეთ-სიდაც სამკითხველო, როგორც ეს სინა; სარგონის ხანის ძველი ხელთნაწერებში, სიდაცანც შესაძლებელი იყო მენიურული ნაწერებით სარკებლობა, თუ ვი შენ სახელსა, გვარს და ბინას შეატუობინებდი ბიბლიოთეკის გამოკლებს.

გენეზიკისტიას და გორსტის დროს დღეიანდელი „გახათლებული ზელაოსნობა“ ჟურ კიდევ ბარბაროსები იყვნენ და დაცურადენ ზღვაში პირველ უოფილ ტირიფის წხელებიდან დაწხულს და ცხენის ტუვშემოსველ ნავებთ, ხალარ შვიდი საუფუნის წინ ამშარტავანი ტიროსი უკვე ზღვის მეფეთ ირიცხებოდა, მისი ეატრებთ თაჯადებრით ცხოვრობდენ და ისე ათამაშებდენ მილიონებს, როგორც დღეს რომელიმე ამერიკელი კრეზო. მათი მძუნეირათ მოწვობილი გაღებები მიმოდავადოდენ ზღვაში და გამოჭქონდათ ნინევიიდან იმოდენა ვერცხლი, რომ მისგან ხომალდას ღუნუბისაც ვი აკეთებდენ; გამოჭქონდათ აგრეოვე ბრეტანიიდან კალა, კენიგსიურვიდან ქარცა, ანდოეთადან შიამუნები და ფარშაქანტები.

და ეს ხალხები არ შეადგენდენ გამოხელების, რა ზომამდე მიადწიეს, მაგალითად, ბერძნებმა არ-

ხიტეტიურაში და რამდენათ გვერდობან სეულბტურ-
 რ ში, — საზოგადო ცნობილი ფაქტია: ჩვენი ბა-
 ლები და სასახლეები დღესაც მათი სელაჩურა
 ნაწარმოებით გველვებენ. აგრეთვე ჭეუადა მათში,
 რაგორც ეს ახლა დამტკიცებულა, მუსიკა და
 მხატვრობა. 2000 წლის წინეთ დაწერილ სურათთა
 შორის, მოაპოებინ ისეთებიც რომლებიც სახელს
 მოუხსენებენ ჩვენ თანამედროვე მხატვარსაც ვი:
 ასუაია, შაგალითათ, მოსკოვის თაჟი ისეთი გამო-
 მტეუელი და სიგოცხდია სახესე ავალებით, რომ
 მდის უკეთესი მგონი ვერც თვით ლეშხია და-
 სწერდა. ქ. დელფაში ნაპოვნ აპოლონის ჭიმიწე
 ერთი შტეტბარტელი მცოდნე ამბობს: „გრძნობის
 საღრმით და მუსიკის თავისებობით, ეს ჭიმი
 სწორეთ შესანიშნავა. თქვენ გუჰმისთ საიდგანლაც
 მომაკალი სადღესასწაულა ხმები, რომელიც თა-
 ვის აღტყინებული ხსიათით დღესაც კეთილგრმა-
 ლულებით ადგესებს ადამიანის გულს.“ ეს ჭიმი
 მოწმობს ძველ ბერძნულ მუსიკის უძლეს მხა-
 ტერულ მნიშვნელობაზე და აძირომ არ შეგვიძლია
 არ დავეთანხმეთ ბ.ბ. რეიშანის აზრს, რომელიც
 ძლიერ მალა აყენებს ძველ ბერძნულ მუსი-
 კას; არ შეგვიძლია არ დავეთანხმეთ ფრანკ კრი-
 ტაკოსებს, რომლებმაც ვაგნერისებური მუსიკა
 ჭიმივეს იმაში.

ამასთან, რა თქმა უნდა, არ უნდა დავივი-
 წყოთ, რომ ეს სურათი და ეს ჭიმი შეიძლება
 სულაც არ იყვნ ბერძნულ მუსიკის და მხატვრო-
 ბის შდეკრები, — რამდენ უმნიშვნელა რამეს გამო-
 სთხრიან რდესლაც მეორე საუკუნის სელაჩების
 ნაწარმოებთა შორის!..

(შემდეგი იქნება).

კვირიდამ-კვირამდე.

1 ივნისიდან სინოდის კანტორაში და
 ექსპლარის კანცელარიაში მუშაობა იწყება
 დილის 8 საათიდან და თავდება 7 საათზე.

15 ივნისიდან შაბათობით სულ არ იქნება მუ-
 შაობა. ასე გაგრძელდება 1 ეკენისთვემდე.
 ივლისის და აგვისტოს განმავლობაში კანტო-
 რაში სამი ოთხი სხდომა იქნება მხოლოდ საჩ-
 ქარო საქმეების გადასაწყვეტად.

ყოველად სამღვდლო დავით ალავერდ-
 ლის თავმჯდომარეობით არსებული გამომცდ-
 ლი კომისია მღვდლობის და დიაკონობის მა-
 ძიებელ პირთა გადატანილ იქმნა თფილისის
 სასულიერო სემინარიაში. ამას იქით კომისიის
 თავმჯდომარედ იქნება სემინარიის რექტორი,
 წევრებად ქართველი და რუსი მასწავლებლები.

სინოდის კანტორის პროკურორი მ. ჰოპოვი
 სააგარაკოთ ქობულეთში წავიდა.

9 ივნისს ქოგნარის მღვდელს მ. ებნოი-
 ძეს კანტორის სხდომაზე გამოუცხადეს, რომ
 მას ახდელი აქვს მღვდლის ღირება და ხელ
 წერილი ჩამოართვეს, რომ არაფერს მღვდელ
 მოქმედებას აღარ შეასრულებს.

იმერეთის სამრევლო შკოლათა საბჭოს
 უმაღლესი მთავრობისაგან განკარგულება მო-
 სელია, რომ ერთკლასიანი შკოლები, სადაც
 ორი წლის კურსი იყო, გადააყვით და ოთხი
 წლის კურსი იყოს. სადაც ეს არ მოხერხდ-
 ბა, იქ ან გააუქმეთ შკოლა ან წერაკითხვის
 შკოლათ დატოვეთო. ამ ცვლილების გამო
 კომპლექტის რიცხვი შკოლებში გაამრავლეთ
 და ხარჯიც ამისდა მიხედვით გაანაწილეთო.

დეპუტატ მგ. კამპტორისადმი თავისუფალ
 მოაზრეთა წერადის შირი უნებიადან.

ამ 4—5 თვის წინეთ ქ. კიევში მოკლე-
 ლი იუშინსკის ბავშვის გამო საშინელი განვაში
 ასტეხეს შავრაზმელებმა. შემარჯვენე დეპუტა-
 ტებმა შეკითხვა შეიტანეს სახ. სათათბიროში

და ამ მკვლევლობას ებრაელებს აბრალებდნენ. დეპ მარკოვი 2-ე, და ცნობილი ჰურიშკევიჩი დარბევას პირდებოდნენ ებრაელებს და პირდაპირ მოუწოდებდნენ თავიანთ თანამოაზრეთ „ზაგრაძი მოეხდინათ“.

აი, ამ ამბის გამო გუშინწინ დეპ. გეგე-ქკორმა მიიღო პირი იმ წერილებისა, რომელიც გამოუგზავნია ენევიდან „თავისუფალ ინტერნაციონალურ მოაზრე „Komande“-ს საზოგადოებას“ სახელმწიფო სათათბიროს თავჯდომარის როდნიანკოსათვის პეტერბურგში. მოგვეყავს ეს წერილი.

„ბატონო თავჯდომარე! ნება მოგვეცით გაუწყოთ შემდეგი დადგენილება, რომელიც მიიღო თავისუფალ მოაზრეთა საზოგადო კრებამ თავის წლიურ კონგრესზე (La Libre—Pensee Komande) ენევაში ოთხ ივნისს 1911 წ. ჩვენი კონგრესი ენერგიულ პროტესტს უცხადებს ებრაელთა წინააღმდეგ მიმართულ აკლემბის მზადებას, რომელსაც მთავრობის წარმომადგენელთა თვალწინ აწყობენ. ამიტომ კონგრესი სთხოვს სახელმწიფო სათათბიროს, იქონიოს გავლენა და მრავალი ათასი უმწეო ებრაელი გაუღვტისაგან დაიხსნას“.

ზნეზადენტი ზღვრედ რაფრეა.

მდივანი დოტტო ნარმენ.

— როგორც „სახ. გაზ.“ ვკითხულობთ კავკასიის უნივერსიტეტის წინააღმდეგნი მინისტრთა საბჭოში ყოფილან შჩევილოვიტოვი, კასო და სუხომლინოვი, მომხრენი სტოლიპინი და კოკოვცევი.

21 ივნისს უეცრათ გადაიცივალა სოფ. აქარის (შორ. მახ.) მღვდელი მ. სერაპიონ ჩიხლაძე. განსვენებული ახალგაზდა იყო და პენსიას დაუმსახურებელი. დარჩა შვიდი წერილი ქალ-ვაჟი, რა თქმა უნდა, უკიდურეს სიღარიბეში. აი სად არის საჭირო ფართო დახმარება. ჩვენი სამარხი კასა რომ მოქმედებდეს, ცოტა რამ დახმარება მაინც აღმოუჩნდებოდა საცოდავთ დარჩენილ ოჯახს.

ყ-დ სამღვდლო იმერეთის ეპისკოპოსმა გიორგიმ შაბათს პანაშვიდი გადაიხადა სობოროს კრებულთ, ხოლო კვირას ქალაქის სამღვდლოებითურთ სწირა და პანაშვიდიც გადაიხადა დ. ზ. სარაჯიშვილის სულის მოსახსენებლათ. წირვის შემდეგ, პანაშვიდის წინ მისმა მეუფებამ შესაფერი გრძნობიერი სიტყვა წარმოსთქვა. საზოგადოება, განსაკუთრებით ნასწავლი, სამწუხაროთ ძრიელ ცოტა დაესრო. მისი მეუფების სიტყვა შემდეგ ნომერში დაიბეჭდება.

პატიკოს დაბადებაზე.

ამაღლდა სული დაღონებული;
რალაც უცნაურს ვგრძნობ მე სიამეს:
ერთი მებრძოლი შემოემატა
ამ ჩემს დაჩაგრულს სამშობლო მხარეს.

იმისი ნანა სულ სხვა იქნება,
მას არ ვუსურვებ ძილს, განსვენებას,
აკვნის რწევაზე ნელად ვუმღერებ
ჩვენი სამშობლოს უბედურებას.

რომ სიყრმიდგანვე მოხვდეს იმის გულს
თუ რა ძნელია სხვისი მონება,
თავისუფლების სხივით აენტოს
ჯერ კიდევ ნორჩი, სუსტი გონება.

და იგრძნოს შემდეგ ვაჟკაცობისას
ერის წინაშე ღვთიური ვალი,
არვის ემონოს და დაჩაგრულს ძმებს
მისცეს გზა ფართო თავისუფალი.

ივერიელი.

1910 წ. 20 იანვარი.

მაგის რა ბრალია?!

(ფსიხოლოგური კითხვა სვანეთის ცხოვრებადგან).

თიბათვის ცხელი ღღეები იდგა... ცა სარკესავით მოწმენდილიყო და კაშკაში გაჰქონდა; ღრუბლების ნატამალიც არ მოსჩანდა მის სივრცეში; მხოლოდ ხანდისხან მაღალ მთის წვეროზედ გამოჩნდებოდა ღრუბლის ნაქერი და ისევ მალე გაჰქრებოდა, მიიმალეობდა, აქ, სადღაც შორს, ზესკნელში. იქითაქეთ სვანეთს უზარმაზარი მთები ამაყად გადასცქეროდნენ. დიდი ხანია, რაც ამ მთებს არ გადაუხდიათ თავზე ნისლის ზეწარი და ეხლა, დარწმუნებულნი თავიანთ სიმშვენიერეში, თითქოს გვეუბნებიან: „მოდით დასტკბით ჩვენის სილამაზით, სანამდის დრო გაქვთ, თორემ მალე ისევ ნისლითა და ბურთით შევეიმოსებითო!..“

ღიახ, მთებს მართლა გადაეხადათ ზამთრის ზეწარი და მშვენიერ სანახაობას წარმოადგენდნენ... პატარა დიდს შეჰხაროდა და დიდი პატარას, გამდნარი თოვლის წყალი ჩხრიალ-კრიალით მირბოდა ბარისაკენ, თანდათან დიდდებოდა და, ბოლოს, უერთდებოდა გამხეცებულ ინგურს, რომელიც ათას ნანჩქტებს ისროდა, ქვიდგან ქვაზე ქურციკივით ხტოდა, ჰქაფდებოდა, იკვრებოდა ბურთივით, იბნეოდა წვირლ ნამად და ნაზი ფერადით აქრელებულ ბალახიან ველებს რწყავდა, თან გაჰქონდა მედიდური გრიალი რომელიც ხან ხმა მალა გაჰკიოდა და ხან მიდუმდებოდა, თითქო ისვენებსო, და იქაურობას აღვიძებდა. ლატფარის მთაც იმავე სანახაობას წარმოადგენდა; ის თავის სიმალიდგან სიამაყით გადმოსცქეროდა არემარეს ცდილის მზის სხივების გვირგვინი შემოეკრიფა: აქა-იქ ვაკეებში, სადაც მზეს თავისი სხივები საკმარისად ვერ მიეწვდინა, ისევ დარჩენილიყო თოვლი და იქაურობას სულ სხვა ფერს აძლევდა. წმინდა ან-

კარა წყაროები ჩამოჩუხჩუხებდნენ და რაღაცა გამოუთქმელი სიტყვებით უაღერსებდნენ კაცის ყურს; მთის ჩიტებსაც გამოეღვიძნათ და ჭიკჭიკით ქებას უძღვნიდნენ ბუნების ძალა-გამჩენს. მშვენიერი ღღე იყო, ერთი იმისთანა ღღეთაგანი, რომელსაც კაცი ნეტარებაში შეჰყავს და სიამოვნებას აღუძრავს მთელს სხეულში. სიჩუმე მეფობდა, რომელსაც ხანდისხან არღვევდა მდ. ინგურის ღრიალი და ყორნის უშნო დამაღონებელი ყრანტალი. სანატრელია ამ დროს ამ ადგილებში ყოფნა. მათ იმისთანა ზედგაველენა აქვსთ კაცებდ, რომ ეს უკანასკნელი უნებლიეთ ემორჩილება მათ ბუნების ძალას და სიამოვნებას ეძლევს; ისინი ამ გვარად არამც თუ მარტო ადამიანზედ, არამედ პირუტყვებზედაც კი მოქმედებენ. მართლაც, როგორ არ უნდა მიიზიდოს პატოსანი პირუტყვები მსუქანმა, ნოყიერმა, მწვანე ბალახმა, შემკულმა ათას ფეროვანი ყვავილებით და სურნელებით? როგორ არ უნდა მოხიბლონ ამ გვარმა ადგილებმა მათი გული?

აგერ უეცრად ერთს ფრიალო კლდის წვეროზედ გამოჩნდა ხარალა, რომელიც ისე გამოიზნიქა კლდეზე, რომ კაცი იფიქრებდა—გადმოვარდნას აპირებსო; მაგრამ ის ერთბაშით შედგა და ამაყად დაიწყო იქ-თაქეთ ცქერა. რა თავისუფლებასა ჰგრძნობდა ამ დროს ეს პატოსანი პირუტყვი, მკითხველო!... მე და შენ როდის ველირსებთ ამ გვარ თავისუფლებას! ამ დროს მისი გული გარდა ნეტარებისა, პატოსნებისა, უმანკობისა, თავისუფლებისა, სიყვარულისა და გულჩვილობისა არა რას გრძნობდა, მის გულში არ ჰქონდა ადგილი არც მტარვალობას, არც უსამართლოებას, არც სხვა რამ ცუდ აზრებს! მას ამაყად აეღო მაღალი თავი და თითქო ღმერთს მაღლობასა სწირავდა თავისუფლების მონიჭებისათვის, შემდეგ ხან ძარს დაუშვებდა თავს და ხან მაღლა ასწევდა. გავიდა რამოდენიმე წამი და იმავე კლდის წვეროზედ გამოჩნდა ჯიხვის ჯოჯი, რომელიც ისეთს მშვენიერს სანახაობას წარმოადგენდა, რომ ადამიანს რაც უნდა წყლული გული ჰქონოდა, დაამშვიდებდა. ჯოჯი

მოწინავე ჯიხვის თაოსნობით პატარა ხანს შეჩერდა, შეუშვირა გული გამაგრებულ ნიავს, მერმე იქით აქეთ გაიფანტა, ერთი კლდიდან მეორეზედ გადახტა და ბალახს დაუწყა წიწვნა; ეს გადახტომ-გადმოხტომა ისე მართლად ხდებოდა, რომ კაცს გააკვირებდა; პაწაწინა ჯიხვებიც დიდებს ჰბაძავდნენ და თავისუფლად ნაფარდობდნენ. აგერ, ერთს ადგილას პაწაწინა ჯიხვი შეჩერდა, რადგან მეორე ადგილას გადახტომა ველარ მოახერხა, და ცქმუტუნით შეჰქმნა; უფროსი ჯიხვი მოუბრუნდა, წაუწოდა თავისი მოკაუჭებული მსხვილი რქები, პატარამ თავისი მხრით მოსდო რქები უფროსის რქებს, ამ უკანასკნელმა ასწია მაღლა თავი და ერთი თვალის დახამხამებაში თავისი საყვარელი შვილი მეორე ადგილას გადმოსვა; ისინი მხიარულებაში და ნეტარებაში იყვნენ... ბუნებაც მხიარულობდა და ხელს უწყობდა მათ.

კაცი რომ შორიდან ამ მთის ქედს კარგათ დააკვირდეს, შეამჩნევს დაკლაქნილ ვიწრო ბილიკს, რომ ლითსიარული, თუ არა შეჩვეულ სევანს, სხვას ძალიან გაუჭირდება. აი სწორეთ, ამ გზაზედ იმ დროს, როდესაც პატიოსანნი პირუტყვის ნეტარებაში იყვნენ, გამოჩნდა ორი ჩრდილი; მოწინავეს მოხერხებული და დინჯი სიარული ამტკიცებდა, რომ ის ამ მთას შვილი უნდა ყოფილიყო და მამაკაცის სქესს ეკუთვნოდა, აგერ მგზავნი ისევ ჩამოეფარნენ გორაკს, მერმე კიდევ გამოჩნდნენ და იმავე სახით განაგრძეს სიარული. ერთს, ოდნავ ჩაღრმავებულს ადგილს რომ გაუსწორდნენ, მოწინავემ თავისთვის ჩაიბუტბუტა „შენდაბავ ჯაარბ“ (შეგინდოსთ ღმერთმა) და გაუდგა გზას. ორნივე მგზავნი დაღონებული მიაბიჯებდნენ, ხმას არ იღებდნენ და სახეზედ მკმუნვარება ეტყობოდათ. აშკარა იყო, რომ ორივეს რაღაც დარღები აწვთ გულზედ. როდესაც მგზავრები მიუახლოვდნენ იმ ადგილს, სადაც ჯიხვის ჯოგი იყო გაფანტული, უცბათ მოწინავე ჯიხვმა ასწია თავი მაღლა, ამაყად გადაიხედა იმ მხრისაკენ, საიდანაც მგზავრები მოდიოდნენ, მერმე რაღაც უცნაური ხმაურობა

ამოუშვა, გაიქნია თავი, მრისხანე სახე მიიღო, თითქო ემუქრებოდა თავის ნეტარების დამარღვევს და აუდგა აღმართს მას დაედევნა მთელი ჯოგი და რამოდენიმე წუთის შემდეგ მიიმალა. მგზავრებმა ძალაუნებურად მოჰკრეს თვალი ჯოგსა, მაგრამ ორნივე ისე შეეპყრო რაღაც ფიქრებს, ორნივე ისე დაღონებულნი მიდიოდნენ, რომ არც ერთმა არ მიაქცია მას ყურადღება. სვანი ძნელათ თუ გაუშვებს ხელიდგან ამისთანა შემთხვევას, რომ არ ისარგებლოს მით და რომ ერთი „ნათხვიარე“ (ნანადირევი) მაინც არ გადმოაგოროს, მაგრამ აქამდის არ სცალოდა ჩვენს მგზავრებს. ისინი სულ სხვაზემ ფიქრობდნენ. რა იყო მიზეზი მგზავრების მკმუნვარებისა, ჩაფიქრებისა? რას შეეპყრო ორთავეს გული? ქალის წყნარი, ზანტი სიარული, მოდილო მუცელი, დაქლევებული ლოყები და წითელი ცხვირი ამტკიცებდა, რომ ის არა ჩვეულებრივს მდგომარეობაში უნდა ყოფილიყო... დიახ ის ამ ჟამად ავადმყოფი იყო... მაგრამ განა ავადმყოფობა ამისთანა დაღს დაასვამს ადამიანს?! ის ნელნელა მიაბიჯებდა, ხან, რომ ველარ შესძლებდა სიარულს, შესდგებოდა, ხან გაუჩქარებდა ფეხს, მაგრამ მალე დასუსტდებოდა და ისევ შეჩერდებოდა, ზოგან დაქანცული დაეცემოდა დედა მიწაზედ და ქვითინს მოჰყვებოდა. როგორც გამოცდილება ამტკიცებს, ყოველგვარ მწუხარებას ცრემლები უფრო შეამსუბუქებენ ხოლმე, საცოდავი ქალიც ამ აზრს დასთანხმებოდა და დაბა-ღუპით გადმოუშვებდა ხოლმე ცხარე ცრემლებსა. ამ მდგომარეობაში რჩებოდა ის, სანამ თანამგზავრი, მისი ძმა ზურაბი, არ დაუბრუნდებოდა უკან და არ ააყენებდა, ისეც ლანძღვა-გინებით.—ახია შენზედ ეგ წვალემა, ახია! პატიოსან ოჯახის შერცხვენისთვის შენ ყველაფერი გეკუთვნის! არავითარი სატანჯველი არ არის შენთვის დიდი! ახია, გეკუთვნის!—ამ სიტყვებზედ ძმა წამოაყენებდა დას, რომლის პასუხი ვაება და ქვითინი-ღა იყო, და გაუდგებოდნენ გზას. ამ ვაი ვაგლახით ააღწიეს მათ მთის წვერს, სადაც ერთს ადგილას ორი ქვა ჯვარედინათ, ესე იგი გარდი-

გარდმო, დაედო. ზურაბმა მოიხადა ნაბდის ქული, პირჯვარი გამოისახა და სთქვა სვანურათ: „დიდებუ აჯხედა ხოშა ღერბათ, ერე ამაგი მშვიდებათ აწუხ!“ (დიდება შენღე მაღალღო ღმერთო, რომ აქამდისინ მშვიდღობით მოგვიყვანე!) მისს მაგალითს მიჰვეა ქალიც და შემდეგ ორივე დაეშვენ თავდაღმართზედ. აქ ბუნეა იმავე სიღამაზით იყო შემკული, როგორც მათს მეორე მხრით. რამოდენიმე ხნის სიარულის შემდეგ მგზავრებმა წყაროს მახლობლათ მოისვენეს. ამწვანებული ბალახი იქაურობას ამშვენებდა და სუნნელოვანებასა ჰფენდა. ანკარა წყაროს ჩუხჩუხი მედგრად გაისმოდა და ბუნებას აღვიძებდა; წყაროს მოშორებით გაღმა მეორე მხრით თოვლის წყალი გადადიოდა კლდიღვან ხმაურობით, ჩანჩქერად იქცეოდა, გზაზედ წვრილს ნამებად იქცეოდა, კლდის ნაპირებსა რწყავდა და ხევამდე ვეღარ აწევდა; ამის მეოხებით აქა-იქ ბალახებს ამოეყოთ თავი და თითქო გაღმომჩქეფარე წყალს შეჭხარაინ და მადღობას უძღენიან იქით-აქეთ ირხეოდნენ. ამ აღვილს ისეთი მაღალი მდებარეობა უჭირავს, რომ იქიდგან ხევში გადახედვა ძნეღა, კაცს თვალებს აუქრეღებს და შიშის ერუანტელი მთელს სხეულში დაურბენს. მგზავრებმა გაიგრიღეს გული ცივი წყლით და მერმე იქვე მოშორებით ჩამოსხდნენ; ქალი წამოწვა თუ არა იმ წამსვე საშინელი ქვითინი მოართო; ქვითინზედ კენესა მოჰყვა, გული მალ-მალ უცემდა და თავისუფლათ ამოსუნთქვას უშლიდა. ვინ იცის, მკითხველო, რასა ჰგრძნობდა ამ დროს ეს საწყალი სუსტი არსება?... ვინ იცის, რა ფიქრებს შეეპყრო იმისი გული? ვინ იცის, რა სტანჯავდა მას, რა ჰქეჯნიდა მაჯღაჯუნასავით?...

მღვდ. ა. ძანგაანა.

(შემდეგი იქნება).

† ნეპროლოგი.

20 ივნისს ქალაქ თფილისში გარდაიცვალა ცნობილი ქართველი კაპიტალისტი და დიდი ქველმოქმედი დავით ზაქარაის ძე სარაჯიშვილი. განსვენებულს თავის ქველმოქმედებით ბევრ გაქირვემულისთვის მოუხონია მწუხარების ცრემლი, ბევრი ქართველი სტუდენტისათვის მიუცია საშუალება კურსის დამთავრებისა, რისთვისაც განსვენებულს ცალკე სტიპენდიები ჰქონდა დანიშნული. თვის ქარხანაში მომუშავეთათვის, როგორც გახეთებიდან ვკითხულობთ ნამდვილი მამა და მზრუნველი იყო. უ თფილისის ქალაქის თავი თავის სიტყვაში მიკვალეზულის ბინაზე აღნიშნავს თუ რა მიღებული მოღვაწე და მოქალაქე დაჰკარგა ქალაქმა და რა საუცხოვო ერთგული შვილი დაკაყგა სქართველოს დ. ზ. გარდაცვლებით. დავით ზაქარაის ძე ნამდვილი ქართველი იყო, სამშობლო ქვეყნისა და ერისადმი გულწრფელი სიყვარულით გატაცებული. იმისი ფიქრი მუდამ იმისაკეა იყო მიმართული, თუ როგორ აეყვავებინა სამშობლო ერი. მან დაგვიმტკიცა, რომ შეიძლება კაცი ნამდვილი ევროპიელი იყოს კოსმოპოლიტი და თანაც ნამდვილი შვილი თავის სამშობლოსა, ნამდვილი ქართველი. დიდ მწუხარებას განვიცდით ასეთ მოღვაწის დაკარგვით, მაგრამ სანუგეშოდ ისა გვჩება, რომ პატარა ერების ხვედრია ასეთ საუცხოვო პიროვნების წარმოშობა და მომავალშიც არ მოგვაკლებს მათ.

**კოტა რამ ჟუთაისის სათავად-აზნაურო
ბანკის გამგეობის საპუბლიკო.**

24 ივნისს განმეორებითი ვაქრობა მოხდა ადგილობრივ სათავად-აზნაურო ბანკში იმ მამულებზე, რომელთა პატრონებმა ვერ შეიტანეს ხვედრი სარგებელი. სანამ ვაქრობა დაიწყებოდა, გამგეობა ასეთი „რეჩით“ გაუზავსპინძლა თავის გულგახეთქილ კლიენტებს: „ბატონებო! დღემდე თუ გიხაროდით თქვენი მამულების ბანკზე დარჩენა იმ იმედით, რომ რამოდენიმე ხნის შემდეგ ფულს შეიტანდით და მამულებს უკან დაიბრუნებდით, დღეს ნულარ გიხარიათ, რადგან ასეთი წესით ამიერიდგან აღარ ისარგებლებს ბანკი. დღეის იქით დარჩენილ მამულებს ბანკი ჯერ თავის სახელზე დაიმტკიცებს და მხოლოდ შემდეგ გაჰყიდის მუბატრონეებზე, რომლებიც ამ ნაირათ იძულებულნი იქნებიან ერთხელ თავის სახელზე დამტკიცებული მამული ხელმეორეთ დაიმტკიცონო.“

კარგათ მოგეხსენებათ, რა გუნებაზე დადგებოდა ამ პატიოსან „რეჩის“ შემდეგ დამსწრე საზოგადოება და განსაკუთრებით ისინი, ვინც ფული ვერ შეიტანა. საზოგადოებაში უკმაყოფილების ხმა გაისმა: ეს როგორ შეიძლება, ეს უპატიოსნობაა, თუ ასე იყო თავიდანვე უნდა გამოგვეცხადებიათ, ორი სამი დღის წინათ გეცნობებიათ, რომ თავი ქვისთვის გვეხალა და ფულები დაგვემზადებიაო, ეხლა, ამ წუთში რა უნდა მოვახერხოთო და სხ.

როგორც ხედავთ, დამსწრე საზოგადოების გულისწყრომა არ არის საფუძველს მოკლებული. თუ ასე იყო საქმე, თუ ეს, ესე ვსთქვათ, ბანკის ძირითადი კანონია, რომელიც დღემდის გამგეობის სიტყვით არ სრულდებოდა, რათ პირველ ვაქრობაზე, 8 ივნისს, არ გამოაცხადეს, რომ მსესხებლები მზათ მოსულიყვნენ მეორე ვაქრობაზე. მაგრამ ეტყობა, კანონიც ახალი გამოამცხვარია და გამოამცხო-

ბიც უვიცი მოხელეა, რომელსაც არ ესმის არც ბანკის სარგებლობა და არც მსესხებლების. რომ ღმერთი გასწყურეს და ეს უსულგულო კანონი გამგეობამ განახორციელოს, ეს ბანკის სიცოცხლის მოსწრაფება იქნება, მისი სიკვდილის დღის მოახლოების მომასწავებელი წინამორბედი. ჯერ ერთი, რომ ყველა დარჩენილი მამულები ბანკმა თავის სახელზე დაიმტკიცოს, საჭიროა დღესვე ხაზინაში წარადგინოს 150,000 მანეთზე მეტი ნაღდი ფული და ეს კოტა ზარალს არ შეადგენს ისეთი ბანკისათვის, როგორც არის ჩვენი სათავად-აზნაურო. მეორე, ბანკზე დარჩენილი მამულების რიცხვი ერთი ორათ იმატებს, რადგან მსესხებლები ვერ შესძლებენ დამტკიცების ხარჯი უზღონ ბანკს და ამდენივე კადევ დახარჯონ ახალ დამტკიცებაზე. ხოლო რა სარგებლობა მოაქვს ბანკისთვის დარჩენილ მამულებს, ეს ყველამ კარგათ იცის. ამნაირათ ახალი კანონი ბანკის ახალი გამგეობისა არც ბანკისთვის და არც მსესხებლებისთვის სასარგებლო არ არის და ორივეს კი ბევრს აზარალებს. ხაზინისთვის კი დიდი ხელსაყრელია და ამიტომ ექვი არ გვაქვს, რომ ამ კანონის დაძალევა ბ. მართებლობის წარმომადგენელის საქმე უფროა. მაგრამ არ გვესმის გამგეობის ასეთი ყურმოქრილი მონობა, მონობა, რომელიც იმდენათ შეუწყნარებელია, რამდენათაც ბანკისთვის საზარალოა. ჩვენი აზრით წარმომადგენელს უფლება არა აქვს ახალი წესები შეიტანოს ბანკის წარმოებაში და არც გამოაგება ვალდებული ანგარიში გაუწიოს მის დირექტივებს. ბანკს შეეძლო და დღესაც ვერავინ წაართმევს იმ უფლებას, რომ დარჩენილი მამულები, როცა უნდა მაშინ დაიმტკიცოს, უფლება აქვს იმისიც, რომ მსესხებლები არ წაახრჩოს, არამედ კოტა რამ შედავათი მისცეს მით უფრო, რომ აქ ბანკი არაფერს აგებს, რადგან ფულის სარგებელი არ ეკარგება.

გამგეობას არ უნდა ავიწყებოდეს, რომ ბანკი საკრედიტო დაწესებულებაა და არა მამულე, მას მსესხებლებმა ეჭირვება და არა

დარჩენილ მამულების გადიდება, უნდა ახსოვდეს, რომ ბანკის სულის ჩამდგმელი მსესხებლებია და რამდენათაც ესენი მეტია, იმდენათ ბანკი ძლიერია, ამიტომ მსესხებლებს მეტი ყურადღებით უნდა ეპყრობოდეს და ყოველგვარ შეღავათს აძლევდეს, რომ მათი გული მოიგოს და არა აფრთხობდეს ისეთი რჩევებით, როგორც იგი გაუმასპინძლდა მათ 24 ივნისს. იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ გამგეობა დაჟკვირდება ბანკის საშიშ მდგობარეობას და უკან წაიღებს თვის სიტყვებს. იმედი უნდა ვიქონიოთ იმისიც, რომ გამგეობა არ დაენდობა ყოველ მტერ-მოყვრის რჩევას.

ხელი.

კიდევ დიდუბის ეკლესიის შესახებ.

ტფილისის გაზეთებში გამოქვეყნებულია კანტორის დადგენილება დიდუბის ეკლესიის შესახებ. ეკლესია სამრევლოდ არის გამოცხადებული, მრევლი იქნება არეული, ე. ი. ქართულ-რუსული; ამიტომ ღვთის მსახურებაც ამ ეკლესიაში ორივე ენაზე უნდა შესრულდეს.

დიდი მოთქმა მოთქმა იყო საზოგადოებაში და გაზეთებში დიდუბის ეკლესიის გამო; ისეთებიც კი ლაპარაკობდნენ და სწერდნენ ამ ეკლესიის შესახებ, რომელთაც დიდი ხანია კავშირი შესწევითეს ეკლესიასთან, სარწმუნოებასთან და ეროვნებასთან... კანტორის დადგენილებით, ჩვენ ვფიქრობთ, ერთნაირი უფლება ენიჭება დიდუბის ეკლესიის ქართველ და რუს მრევლს; მხოლოდ საკითხი ის არის, როგორ ისარგებლებენ ამ უფლებით რუსები

და ქართველები! თუ ქართველები წელიწადში მხოლოდ ერთხელ მივიდნენ ეკლესიაში 8 ენკენისთვის, ან მხოლოდ ორშაბათ საღამოობით, როცა მხოლოდ პარაკლისებს ხდილობენ ხოლმე, რასაც ირველია, მაშინ რუსებს ნება ექნებათ მოითხოვონ რუსული წირვა ყოველთვის. ვის უწიროს მღვდელმა ქართულად, თუ ქართულის მომსმენი არაფერ იქნება, რად დახარჯოს ეკლესიამ ფული ქართული გუნდი მიწვევაზე თუ გალობის მომსმენი თვითონ მკალობელივე იქნება? ერთის სიტყვით, მომავალი სვებედი დიდუბის ეკლესიისა დამოკიდებულია მრევლის ქართული ნაწილისგან და კრებულის ქართველ წევრთაგან, როგორ პირებს ამოიჩივებს ქართული ნაწილი მრევლისა სანზრუნველოს წევრებად, როგორ მუყაითად ივლის ეს მრევლი წირვა ლოცვაზე, როგორ მოიქცევიან კრებულის წევრება წირვა ლოცვის შესრულების საკითხში, ყოველივე ეს დაგვანახვებს რავდენად მხურვალედ მორწმუნენი არიან დიდუბელი ქართველები, შესძლებენ თუ არა ისინი მეტოქობას რუსებთან და რავდენად საქმიანი და სარწმუნოებრივ ეროვნული გრძნობით იყო გამოწვეული დიდუბის ეკლესიის გარშემო ატეხილი ტყეა — ტირილი.

არადიდუბელი.

რედაქტორი, მღვდელი სიმონ მკედლიძე.

გამომცემელი იოსებ ლეჟავა.

განცხადებანი:

„შინაურ საქმეების“-ს რედაქციაში იყიდება:

კლიროვის უწყებები ახალი ფორმისა და ყველა უწყებები (ВЪДОМОСТИ) წლიური სა-
ბლალონინო ანგარიშებისათვის. ბლანკები „ძმობის“ გამოცემა და ფულიც მას ეკუთვ-
ნის. ფასი ბლანკებისა—რწყვილი 5 კაპ. ვინც ორასზე მეტს დაიბარებს—4 კაპ.

ხვედრი ფული უნდა გაიოგზავნოს შემდეგი ადრესით: Кутаисъ, Правленіе религіозно
Просвѣтительнаго „братства“.

Ольденбургская д. № 5.

ამაღლების საზოგადოების მამასახლ.სი ამით აცხადებს, რომ სოფ. ამაღლებაში,
სადაც ახლა ეოველ გვირას ბაზრობაა, წელიწადში ერთსეულ 15 ამ დამლევე მართო-
ბისთვის მდი მოაზრობის ნებართვით მოხდება საზოგადო დიდი ბაზრობა.

იბეჭდება და ამ მოკლე დროში გამოვა

კავკასიის მეფუტკრეთა საზოგადოების გამოცემა

ფუტკარი და მეფუტკრეობა.

ავ. ფულაის მიერ შედგენილი, წიგნი დაჯილდოვებულია ოქროს
მენდალით. მიიღება დასაბეჭდათ ძხლოდ სამეურნეო სასიათის განცხა-
დება. წიგნის დაკვეთა და განცხადებების შეკვეთა შეიძლება კავკას. მეფუტკ.
საზ. თავმჯდომარის სახელზე. (ტფილისი, ბაქოს ქუჩა № 6, თავ. ზლატონ
მის. ლორთქიფანიძესთან). წიგნის ფასი ცალკე იქნება გამოცხადებული..